

Sygn.akt III AUa 123/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 kwietnia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Bożena Szponar - Jarocka (spr.)

Sędziowie: SA Barbara Orechwa-Zawadzka

SO del. Tomasz Madej

Protokolant: Magda Małgorzata Gołaszewska

po rozpoznaniu na rozprawie 26 kwietnia 2018 r. w B.

sprawy z odwołania (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w B.

przy udziale zainteresowanego A. O. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o ustalenie obowiązku ubezpieczenia i wysokość podstawy wymiaru składek

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 11 grudnia 2017 r. sygn. akt V U 923/16

I. zmienia zaskarżony wyrok w pkt I i oddala odwołanie;

II. zmienia zaskarżony wyrok w pkt III w ten sposób, że zasądza od (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w B. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. kwotę 360 (trzysta sześćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

III. zasądza od (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w B. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.

SSO del. Tomasz Madej SSA Bożena Szponar - Jarocka SSA Barbara Orechwa-Zawadzka

Sygn. akt III AUa 123/18

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z 20 lipca 2016 r. wydaną na podstawie przepisów ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2016 r., poz. 963) oraz ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 581), stwierdził, że A. O. (1) jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy o świadczenie usług u płatnika składek (...) sp. z o. o. podlega

obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu we wskazanych okresach ze wskazaną w tej decyzji podstawą wymiaru składek.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy podał, że w ramach prowadzonej działalności płatnik składek zawarł z A. O. (1) umowy cywilnoprawne nazwane umowami o dzieło, których przedmiotem było murowanie ogrodzenia cmentarza w L. oraz wykonanie ogrodzenia plebanii w K.. W ocenie organu rentowego powyższe umowy, z uwagi na ich przedmiot i charakter realizacji, należy zakwalifikować jako umowy o świadczenie usług, a w konsekwencji stanowią one tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń: emerytalnego, rentowych i wypadkowego.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył płatnik składek (...) sp. z o. o. Zaskarżając decyzję organu rentowego w całości zarzucił jej naruszenie art. 83 ust. 1 pkt 1 i 3, art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 12 ust. 1, z art. 13 pkt 2, art. 18 ust. 3, art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2014 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz art. 627, art. 734 § 1 i art. 750 kodeksu cywilnego - poprzez dokonanie wadliwej oceny prawnej charakteru umów łączących płatnika z ubezpieczonym, skutkujących bezpodstawnym uznaniem, iż umowy te stanowią umowę o świadczenie usług, do których stosować należy przepisy dotyczące umowy zlecenia. Zaskarżonej decyzji zarzucił również błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę skarżonej decyzji, dotyczący treści i charakteru umów o dzieło łączących płatnika z zainteresowanym. Wskazując na powyższe płatnik wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji i stwierdzenie, że ubezpieczony nie podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu oraz zdrowotnemu z tytułu zawartych ze spółką umów w okresie wskazanym w zaskarżonej decyzji.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wnosił o ich oddalenie, podtrzymując argumentację przedstawioną w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z dnia 11 grudnia 2017 r. zmienił zaskarżoną decyzję, w części dotyczącej umów zawartych pomiędzy (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w B., a A. O. (1): z 9 czerwca 2014 roku Nr (...) L., z 1 sierpnia 2014 roku Nr (...) oraz z 12 sierpnia 2014 roku Nr (...) i w tym zakresie ustalił, że A. O. (1) nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy o świadczenie usług u płatnika składek (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w B. (pkt I); oddalił odwołanie w pozostałej części (pkt II) i zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. na rzecz (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w B. kwotę 360 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt III).

Sąd Okręgowy ustalił, że płatnik składek (...) sp. z o. o. w B. prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą w zakresie robót budowlanych związanych z wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieszkalnych.

W ramach prowadzonej działalności oraz umowy o roboty budowlane zawartej z Parafią Prawosławną w K. oraz umowy podwykonawczej z (...) Sp. z o.o. w L. płatnik zawarł z A. O. (1) umowy cywilnoprawne nazwane umowami o dzieło, na podstawie których zamawiający zamówił, a wykonawca przyjął do wykonania dzieło: odtworzenie fragmentu ogrodzenia murowanego cmentarza w L. wymurowanie zgodnie z projektem słupów oraz wykonanie przęsła z cegły pełnej na zaprawie cementowej ogrodzenia cmentarza w L., wymurowanie słupków kolumbarium na cmentarzu w L., prace związane z wykonaniem ogrodzenia plebanii w K. (ulożenie wylewki cokołu, wymurowanie zgodnie z projektem z cegły klinkierowej ścian ogrodzenia, wykonanie czap).

Z treści art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 12 ust. 1 oraz art. 13 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych wynika, że osoby wykonujące pracę na podstawie umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym oraz wypadkowemu od dnia oznaczonego w umowie jako dzień rozpoczęcia jej wykonywania do dnia rozwiązania lub wygaśnięcia tej umowy. Zgodnie z przepisami w/w ustawy, umowa o dzieło nie stanowi tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym.

W związku z powyższym kwestia sporna sprowadzała się do określenia charakteru prawnego umów zawartych pomiędzy (...) sp. z o. o. a A. O. (1), który to charakter decydował o prawnym obowiązku objęcia ww. ubezpieczeniami społecznymi na podstawie przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Stosownie do treści art. 627 k.c., przez umowę o dzieło przyjmujący zamówienie zobowiązuje się do wykonania oznaczonego dzieła, a zamawiający do zapłaty wynagrodzenia. Przepis art. 643 k.c. stanowi natomiast, że zamawiający obowiązany jest odebrać dzieło, które przyjmujący zamówienie wydaje mu zgodnie ze swoim zobowiązaniem. Przedmiotem umowy jest zatem zobowiązanie do wykonania określonego dzieła (rezultatu pracy), które może mieć charakter materialny, jak i niematerialny, musi mieć indywidualny charakter i odpowiadać osobistym potrzebom zamawiającego, jak również nie może wykluczać zastosowania rękopisami za wady. Cechą konstytutywną dzieła jest samoistność rezultatu, która wyraża się przez niezależność powstałego rezultatu od dalszego działania twórcy oraz od osoby twórcy. Z chwilą ukończenia dzieła staje się ono niezależną od twórcy, autonomiczną wartością w obrocie.

Od umowy o dzieło odróżnić należy umowę o świadczenie usług (art. 750 k.c.), do której stosuje się przepisy dotyczące zlecenia. Umowa o świadczenie usług jest umową starannego działania, zatem jej celem jest wykonywanie określonych czynności, które nie muszą zmierzać do osiągnięcia rezultatu. Spełnieniem świadczenia jest samo działanie w kierunku osiągnięcia danego rezultatu.

Umowa o dzieło należy do umów rezultatu, tzn. że oceny wykonania umowy dokonuje się przez pryzmat osiągnięcia konkretnego, indywidualnie oznaczonego wytworu, tj. dzieła, które może mieć postać zarówno materialną, jak i niematerialną. Należy przyjąć, że wykonanie oznaczonego dzieła jest zwykle określonym procesem pracy lub twórczości o możliwym do wskazania momencie początkowym i końcowym, którego celem jest doprowadzenie do efektu (rezultatu) przyjętego przez strony w momencie zawierania umowy. Ryzyko nieosiągnięcia rezultatu obciąża przy tym przyjmującego zamówienie. W umowie o dzieło powinien być więc określony jej rezultat, w sposób z góry przewidziany, w szczególności przy użyciu obiektywnych jednostek metrycznych. Zawarta w tego typu rezultatach myśl twórcza czy też techniczna składa się na określoną całość i jest jej integralnym elementem. Dzieło musi być wyrazem kreatywności, umiejętności, myśli technicznej i powinno być przedmiotem zindywidualizowanym już w samej umowie. Dzieło jest rezultatem przyszłym, z reguły czasochłonnym, strony muszą przewidzieć upływ pewnego czasu na wykonanie zamówienia. Z takim założeniem co do zasady nie koresponduje więc wykonywanie czynności powtarzalnych. Natomiast to co charakterystyczne jest dla umowy o świadczenie usług, to obowiązek starannego działania – starannego wykonywania umówionych czynności.

Na okoliczność przedmiotu zawartych umów oraz prac wykonywanych przez ubezpieczonego w ramach tych umów odwołujący przedstawił dokumentację fotograficzną i projektową.

Natomiast z wyjaśnień A. O. (1) wynikało, że wykonywał on prace określone umowami z 9 czerwca 2014 roku ((...) L.), z 1 sierpnia 2014 roku ((...)) i z 12 sierpnia 2014 roku ((...)) oraz uwidocznione na fotografiach dotyczących tych prac. Twierdził, że nie wykonywał jednakże prac związanych z odtworzeniem i remontem starego muru (fot. k.27), co jest objęte umową z 26 maja 2014 roku ((...)L.). Ubezpieczony korzystał z projektu uproszczonego ogrodzenia cmentarza prawosławnego w L. (k. 67) udostępnionego mu przed przystąpieniem do wykonania prac i wykonywał umówione prace ściśle według tego projektu. Ubezpieczony wykonywał prace jednoosobowo, samodzielnie (k. 69-71).

Sąd Okręgowy wskazał, że zeznania świadka G. K. (k.71-72) potwierdzały wyjaśnienia A. O. (1) w przedmiocie zakresu i sposobu wykonywania prac związanych z wykonaniem prac murarskich związanych z określonym fragmentem nowego ogrodzenia cmentarza w L., muru i słupków kolumbarium, a także w zakresie wykonania w całości nowego ogrodzenia klinkierowego przy cerkwi w K.. Świadek pamiętał, że ubezpieczony samodzielnie wykonywał wskazane prace uwidocznione na fotografiach. Ubezpieczony miał dostęp do projektu. Natomiast świadek G. S. nie potrafił określić ani na jakich obiektach, ani też jakie konkretnie prace i w jaki sposób ubezpieczony wykonywał. Sąd I instancji dał wiarę zeznaniom świadka G. K., bowiem pełnił on funkcję inspektora nadzoru, który często z racji pełnionej funkcji przebywał na budowach oraz kojarzył osobę A. O. (1). Świadek szczegółowo określił jakie faktycznie prace wykonywał A. O. (1). Złożył on też szczegółowe zeznania co do rekonstrukcji starego ogrodzenia na cmentarzu w L..

Podzielając ustalenia, co do czynności wykonywanych przez ubezpieczonego oraz treści umów z 9 czerwca 2014 roku, 1 sierpnia 2014 roku i 12 sierpnia 2014 roku, Sąd Okręgowy, wbrew stanowisku organu rentowego uznał, że A. O. (1) wykonywał pracę na podstawie umowy o dzieło. Zdaniem Sądu z treści wskazanych umów wynikało, że płatnik z góry umówił się z A. O. (1) na wykonanie określonego przedmiotu i za określonym wynagrodzeniem. Rezultat pracy został przez strony wskazany w umowie poprzez zdefiniowanie przedmiotu. Podobnie termin wykonania dzieła był wskazany w sposób nie budzący wątpliwości. Wykonanie prac określonych umowami polegało na powstaniu ściśle precyzowanego rezultatu. Ponadto w przypadku ogrodzenia cmentarza w L. został sporządzony plan ogrodzenia, w którym oznaczono odcinek przeznaczony do wykonania A. O. (1).

W ocenie Sądu I instancji, tak sformułowany przedmiot umów spełniał kryteria dokładnego określenia „dzieła”. Strony ustaliły bowiem jakie „dzieło” ma wykonać ubezpieczony. Tym samym, przedmiot umowy został ustalony w sposób obiektywnie weryfikowalny. O prawidłowym wykonaniu pracy ubezpieczonego rozstrzygał rezultat w postaci wykonania konkretnego odcinka ogrodzenia i konkretnych elementów i praca ta nie zakładała systemowego wykonywania powtarzalnych czynności.

Reasumując, celem zawartych między stronami umów było osiągnięcie wskazanego w nich rezultatu. W dacie podpisywania umów strony uzgodniły produkt finalny (określiły dzieło), określiły termin odbioru dzieła oraz wysokość wynagrodzenia. Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy przemawiał za uznaniem, że ubezpieczony w ramach umów wskazanych wyżej wytworzył dzieło w rozumieniu przepisów kodeksu cywilnego. Uwzględniając powyższe, Sąd nie miał w tej kwestii wątpliwości, że pomiędzy płatnikiem składek a A. O. (1) została zawarta umowa o dzieło.

Mając powyższe na uwadze na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd orzekł jak w pkt I wyroku.

Natomiast w przedmiocie umowy z 26 maja 2014 roku ((...)L.) Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do przyjęcia, jak twierdził ubezpieczony, że umowy tej nie wykonywał, skoro podpisał umowę i pokwitował na rachunku odbiór wynagrodzenia za jej wykonanie. W świetle zeznań świadka G. K., który określił zakres prac w tym przypadku polegający na częściowym rozebraniu ogrodzenia, wymianie cegieł na niektórych przęsłach i częściowej odbudowie ogrodzenia w niektórych miejscach oraz braku danych jakie konkretnie prace wykonywał ubezpieczony, nie sposób przyjąć, że zostało wykonane ściśle ustalone i zindywidualizowane dzieło. Stąd też w pkt II sentencji wyroku Sąd Orzekł na podstawie z art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804) oraz zgodnie z art. 100 zdanie drugie k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniósł organ rentowy, zaskarżając wyrok w pkt I i odpowiednio w pkt III i zarzucając:

1. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 750 k.c. w zw. z art. 65 § 2 k.c. oraz w zw. z art. 6 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych z dnia 13 października 1998 r. (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 963 z późn. zm.), poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie ww. przepisów i uznanie, że umowy datowane na 9.06.2014 r., 1.08.2014 r. dotyczące wykonywania prac murarskich przy ogrodzeniu cmentarza w L. i umowa z dnia 12.08.2014 r. dotycząca wykonywania prac murarskich przy ogrodzeniu plebanii w K., zawarte przez wnioskodawcę z ubezpieczonym należy uznać za umowy o dzieło, które nie skutkują powstaniem obowiązku ubezpieczenia społecznego, podczas gdy umowy te, podobnie jak umowa z dnia 26.05.2014 r. dotycząca również prac murarskich przy ogrodzeniu cmentarza w L., w istocie są umowami starannego działania, do których należy stosować przepisy Kodeksu cywilnego o zleceniu;

2. naruszenie prawa procesowego, tj. art. 233 k.p.c. w zw. z art. 750 k.c. poprzez przeprowadzenie dowolnej w miejsce swobodnej oceny dowodów, czego dowodem jest całkowite pominięcie przy rozpatrywaniu niniejszej sprawy treści i zakresu zobowiązania umownego określonego przez strony zawierające przedmiotowe w sprawie umowy, umówionego sposobu ich wykonywania, a w szczególności dokonanie oceny prawnej umów zawartych przez wnioskodawcę z ubezpieczonym z całkowitym pominięciem okoliczności związanych w faktycznym wykonywaniem przedmiotowych umów, a także z pominięciem przepisów prawa regulujących świadczenie usług;

Wskazując na powyższe zarzuty organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania wnioskodawcy oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Białymstoku wraz z rozstrzygnięciem o kosztach postępowania.

W odpowiedzi na apelację Spółka (...) wniosła o oddalenie apelacji, zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującego kosztów zastępstwa procesowego za instancję odwoławczą, według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego zasługiwała na uwzględnienie, skutkując zmianą zaskarżonego wyroku i oddaleniem odwołania.

Istotne w sprawie ustalenia sprowadzają się do tego, że (...) sp. z o.o. z siedzibą w B. zawarła z A. O. (1) umowy o dzieło, których przedmiotem było wymurowanie zgodnie z projektem słupów oraz wykonanie przęsł z cegły pełnej na zaprawie cementowej ogrodzenia cmentarza w L., wymurowanie słupków kolumbarium na cmentarzu w L., wykonanie prac związanych z wykonaniem ogrodzenia plebanii w K. (ulożenie wylewki cokołu, wymurowanie zgodnie z projektem z cegły klinkierowej ścian ogrodzenia, wykonanie czap).

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie pozostawała ocena prawna charakteru umów zawartych pomiędzy płatnikiem składek a ubezpieczonym, które w ocenie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych były umowami o świadczenie usług, do których zgodnie z art. 750 k.c. stosuje się przepisy o umowie zlecenia i które powodują obowiązek objęcia ich wykonawcy ubezpieczeniami społecznymi.

Na wstępie przyznać należy, że dokonanie w praktyce właściwej kwalifikacji prawnej zobowiązania poprzez odróżnienie umowy o dzieło (627 k.c.) od umowy o świadczenie usług (750 k.c.) często nastrocza trudności.

Regułą jest bowiem, że zawierane umowy posiadają elementy charakterystyczne dla obu rodzajów umów. Dotyczy to w szczególności zawieranych umów o dzieło, jako że w świetle art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych - osoby wykonujące pracę na podstawie umów o dzieło, w przeciwieństwie do osób wykonujących pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia – nie podlegają z mocy ustawy ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz wypadkowemu (art. 12 ust. 1 ustawy). Podleganie zaś tym ubezpieczeniom wiąże się z koniecznością odprowadzania stosowanych składek na te ubezpieczenia (art. 16 ust. 1 ustawy). Inaczej zatem kształtuje się koszt pracy wykonywanej w oparciu o umowę dzieło, a inaczej w oparciu o umowę zlecenia (świadczenie usług) i ta właśnie okoliczność ma ogromny wpływ na wybór rodzaju i kształtowanie treści umowy przez strony, w zależności od tego czy chcą oni podlegać ubezpieczeniom społecznym szeroko rozumianym czy też nie.

Przypomnienia wymaga, iż stosownie do treści art. 627 k.c. przez umowę o dzieło przyjmujący zamówienie zobowiązuje się do wykonania oznaczonego dzieła, a zamawiający do zapłaty wynagrodzenia. Przedmiotem świadczenia przyjmującego zamówienie jest wykonanie indywidualnego dzieła, które może polegać na jego stworzeniu lub przetworzeniu do takiej postaci, w jakiej poprzednio nie istniało. Sąd Najwyższy wskazał, że umowa o dzieło to umowa o pewien określony rezultat pracy i umiejętności ludzkich (wyrok z 18 kwietnia 2012 r., II UK 187/11, Legalis nr 526727). Wykonanie oznaczonego dzieła stanowi najczęściej jakiś proces pracy lub twórczości o możliwym do określenia momencie początkowym i końcowym, a celem tego procesu jest doprowadzenie do rezultatu określonego przez strony w momencie zawierania umowy. Jest to zatem umowa o „rezultat usługi”. Przyjmuje się, że rezultat ten jest z góry określony, ma samoistny byt, jest obiektywnie osiągalny, pewny i konieczny do osiągnięcia. Odpowiedzialność przyjmującego zamówienie w wypadku nieosiągnięcia celu umowy jest więc odpowiedzialnością za nieosiągnięcie określonego rezultatu. Ponadto, dzieło musi istnieć w postaci postrzegalnej, pozwalającej odróżnić je od innych przedmiotów, ale i uchwycić istotę osiągniętego rezultatu.

Natomiast wykonanie określonej czynności bądź też szeregu powtarzających się czynności jest cechą charakterystyczną umów zlecenia i umów o świadczenie usług nieuregulowanych innymi przepisami. Przez umowę zlecenia przyjmujący zlecenie zobowiązuje się do dokonania określonej czynności prawnej dla dającego zlecenie (art. 734 § 1 k.c.) lub też czynności faktycznej. Elementem wyróżniającym umowy zlecenia (essentialia negotii) jest nie wynik, lecz starania w celu jego osiągnięcia. Jest to zatem umowa o podjęcie starannego działania i dokonywanie należytych zabiegów ze strony podejmującego się usługi. Do obowiązków przyjmującego zlecenie należy wykonanie usługi, tj. dokonanie określonej w umowie czynności, a sposób jej wykonania pozostawiony jest w zasadzie uznaniu zleceniobiorcy z uwzględnieniem udzielonych wskazań czy instrukcji zleceniodawcy, przy czym zleceniobiorca powinien wykonać usługę osobiście. Zobowiązuje się on tylko do dołożenia należytej staranności i nie odpowiada za brak rezultatu oczekiwanego przez zleceniodawcę. Przedmiotem zlecenia jest więc dokonanie określonej czynności, która może zostać wskazana w sposób zindywidualizowany (określenie rodzaju, przedmiotu, stron, postanowień przedmiotowo istotnych) lub przez wskazanie tylko rodzaju takiej czynności. W odróżnieniu od umowy o dzieło, umowa zlecenia jest zatem umową starannego działania. Działający z zachowaniem należytej staranności zleceniobiorca, w razie niezrealizowania celu umowy, nie ponosi odpowiedzialności za niewykonanie zobowiązania.

Jak już wcześniej wskazano przedmiotem zawartych umów z A. O. (1) było wykonanie szeregu prac budowlanych (głównie murarskie) na cmentarzu w L. i przy ogrodzeniu plebanii w K.. Umowy te były zawierane cyklicznie od 26 maja 2014 r. do 30 maja 2014 r., od 9 czerwca 2014 r. do 30 lipca 2014 r., od 1 sierpnia 2014 r. do 8 sierpnia 2014 r., od 12 sierpnia 2014 r. do 31 sierpnia 2014 r.

Ubezpieczony A. O. (1) wyjaśnił, że jego praca na rzecz odwołującej spółki polegała na wymurowaniu słupków klinkierowych ogrodzenia i przeseł zabytkowych ogrodzenia na cmentarzu w L. i K.. Kiedy rozpoczynał pracę fundament ogrodzenia był już wylany. A. O. (1) podał, że pracę wykonywał samodzielnie, na podstawie projektu. Po zakończeniu pracy G. S. kontrolował sposób wykonania prac. Odwołujący nie uczestniczył w czynnościach związanych z odbiorem robót. Wynagrodzenie było ustalone kwotowo, a jego wysokość była uzależniona od terminowego ukończenia pracy przewidzianej w umowie.

Uwzględniając powyższe twierdzenia oraz zeznania świadka G. S. (prezesa Fundacji (...), która jest wyłącznym udziałowcem w w spółce (...)) oraz świadka G. K. - inspektora nadzoru pozwala na uznanie, iż pracy ubezpieczonego nie cechowała autonomia, czy dowolność w zakresie sposobu jej wykonania. Ubezpieczony wykonywał ją według ściśle ustalonego projektu jego praca była okresowo kontrolowana przez inspektora nadzoru.

Praca wykonywana przez ubezpieczonego nie polegała więc na wytworzeniu, czy też naprawieniu indywidualnego, wyróżniającego się w jakikolwiek sposób dzieła, zaś realizacja umowy polegała na wykonaniu powtarzalnych czynności budowlanych. Prace budowlane, którymi zajmował się zainteresowany stanowiły co prawda efekt jego pracy określonej w umowie, jednakże praca ta nie miała cech dzieła w rozumieniu przepisów Kodeksu cywilnego. W wykonaniu ww. umów A. O. (1) wykonał jedynie pewien etap prac w ramach większej całości. Godzi się zauważyć, iż szereg kolejnych czynności, które składają się na zorganizowany cykl produkcyjny, nawet gdy prowadzi do wymiernego efektu, nie może być rozumiany jako jednorazowy rezultat i kwalifikowany jako realizacja umowy o dzieło. Przedmiotem umowy o dzieło nie może być bowiem osiąganie kolejnych, bieżąco wyznaczanych rezultatów; w tym sensie nie może istnieć ciąg tzw. małych dzieł składających się na końcowy efekt, za który odpowiedzialność przyjmuje zlecający pracę. Tego rodzaju czynności są charakterystyczne dla umowy o świadczenie usług, którą definiuje obowiązek starannego działania - starannego i cyklicznego wykonywania umówionych czynności (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 4 lutego 2014 r. w sprawie III AUa 444/13, LEX numer 1444847).

Przypomnienia wymaga, iż wykonanie określonych w umowach prac wiązało się z realizacją umowy o roboty budowlane z 26 lutego 2015 r. zawartą z Parafią Prawosławną w K., której przedmiotem były prace remontowo-budowlane ogrodzenia plebanii należącej do zabytkowej cerkwi w K. (k. 33-38) oraz umowy podwykonawczej o roboty budowlane ogrodzenia, kaplicy i kolumbarium w L. z dnia 2 lipca 2013 r. (k. 39-42) zawartej z (...) Sp. z o.o. z siedzibą w L.. W umowach tych określono zakres robót do wykonania (§1 lub §2), następnie zaś spółka

(...) powierzała poszczególne prace wykonawcom, m.in. A. O. (2). Prace świadczone przez ubezpieczonego opierały się na przygotowanym projekcie i polegały w szczególności na wykonywaniu prac murarskich. Ubezpieczony przed Sądem wskazał, na czym polegały jego czynności i w jaki sposób były wykonywane. Z jego twierdzeń wynika, iż prace przy ogrodzeniu cmentarza w L. polegały na wymurowaniu słupków kolumbarium oraz słupów i przeseł ogrodzenia na cmentarzu, zaś prace w K. dotyczyły wykonania elementów murowanych ogrodzenia plebanii w K.. Ubezpieczony podał również, że miał wyznaczony zakres prac, które miał wykonać. Z twierdzeń A. O. (3) wynikało również, że prace wykonywał sam. Ubezpieczony podał wprawdzie, iż wykonywał prace murarskie i w związku z zabytkowym charakterem cmentarza wykorzystywano inne materiały oraz pracę wykonywano w inny sposób, a on sam ma doświadczenie w pracach murarskich. Jednakże A. O. (1) wcześniej nie pracował przy obiektach zabytkowych. Zauważyć więc trzeba, że pozyskane w ten sposób umiejętności nie pozwalają na samodzielne wykonywanie specjalistycznych prac na zabytkowych obiektach. Co więcej, A. O. (1) pracował jedynie nad poszczególnymi elementami finalnego produktu jakim były określone roboty budowlane (ogrodzenie, kolumbarium). Prace na budowach prowadzonych przez (...) sp. z o.o. wykonywane były etapami, przez brygady z uwagi na różnorodny zakres prac. Zatem czynności wykonywane przez A. O. (1) nie stanowiły finalnego produktu jako całości. Wykonywanie tego typu czynności nie może być potraktowane jako „dzieło”, chyba żeby ubezpieczony od początku do końca wykonywałby prace na podstawie własnego projektu budowlanego, a wskazane prace budowlane miałyby indywidualny charakter, który z łatwością można dekodować już z treści samej umowy. Tymczasem strony nie uzgodniły w umowie parametrów dzieła. Zaineresowany realizując umowę wykonywał typowe i powtarzalne prace murarskie, przy wykonaniu których nie była wymagana specjalistyczna wiedza, a potrzebne było jedynie doświadczenie w świadczeniu prac murarskich.

Istotne znaczenie ma również okoliczność, że ubezpieczony nie miał swobody w wykonaniu umów i opierał się na dostarczonym mu projekcie, a zakres powierzonych mu prac był z góry wytyczony. Obiekty, z których remontem wiązały się prace określone w spornych umowach są zabytkowe i przy wykonywaniu prac należało uwzględniać zalecenia konserwatora zabytków. Przedmiot umowy nie miał żadnych cech indywidualnych, nadanych mu przez twórcę dzieła. Nadto prace wykonane w wyniku realizacji umowy nie miały cech samodzielności, były bowiem zależne od prac wykonanych przez inne osoby.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, czynności będące przedmiotem spornych umów nie były czynnościami przynoszącymi rezultat możliwy do obiektywnej weryfikacji, albowiem nie istniała możliwość poddania kontroli efektów pracy ubezpieczonego pod kątem osiągnięcia konkretnego, zindywidualizowanego rezultatu. Z materiału sprawy nie wynika, aby wykonywana przez ubezpieczonego praca była poddawana odbiorowi opartemu na szczegółowym i precyzyjnym zbadaniu efektów wykonania „dzieła”. Skoro umowa o dzieło jest umową rezultatu, to wykonawca (ubezpieczony) winien mieć możliwość przedstawienia finalnego efektu swojej pracy i za tę pracę, po zweryfikowaniu jej rezultatu, ponosić osobiście odpowiedzialność. Taka sytuacja w tej sprawie nie zaistniała. Prace ubezpieczonego nie kończyły się konkretnym, finalnym efektem, gdyż ich wynikiem były jedynie wymurowanie fragmentów ogrodzenia cmentarza w L. i wymurowanie słupków kolumbarium na tym cmentarzu oraz wymurowanie fragmentów ogrodzenia plebanii w K..

W wyniku wykonania spornych umów nie doszło do wytworzenia określonego rezultatu, umówionego indywidualnie przez strony. Kontrola wykonania umowy obejmowała więc usługę, a nie rezultat. Już z samej treści umów wynikało, że ich przedmiotem nie było określone indywidualnie dzieło, a jedynie prace związane z realizacją większego projektu. Na ostateczny efekt składała się zaś praca kilku wykonawców, realizujących poszczególne fragmenty ogrodzenia cmentarza i ogrodzenia plebanii. Podobne umowy, dotyczące wykonania poszczególnych elementów ogrodzenia cmentarza w L. spółka (...) zawierała także z innymi wykonawcami. Z akt ZUS wynika, że prace murarskie przy remoncie ogrodzenia cmentarza w L. wykonywał oprócz ubezpieczonego m. in. M. S. i R. S.. Praca wykonywana przez ubezpieczonego nie polegała więc na wytworzeniu, czy też naprawieniu indywidualnego, wyróżniającego się w jakikolwiek sposób dzieła, zaś realizacja umów polegała na powtarzalnych czynnościach budowlanych. Elementy ogrodzenia cmentarza w L. i ogrodzenia plebanii w K., których murowaniem zajmował się A. O. (1) stanowiły co prawda efekt jego pracy określonych w umowach, ale nie miały cech dzieła w rozumieniu przepisów Kodeksu cywilnego. W wykonaniu umów ubezpieczony wykonał jedynie jeden z etapów prac w ramach większej całości, przy czym pozostałe prace realizowali inni wykonawcy. Ubezpieczony wykonywał więc usługę polegającą na wykonywaniu fragmentów

ogrodzenia, a rezultat tej pracy nie wiązał się z możliwością uzyskania samodzielnej wartości w obrocie, nie stanowił całości mogącej samodzielnie funkcjonować jako gotowy produkt.

Reasumując, Sąd Okręgowy błędnie ocenił, że w sprawie niniejszej, z uwagi na treść umów, jak i rodzaj wykonywanych czynności, należy mówić o dziele. Zdaniem Sądu Apelacyjnego należało uznać, że łączący odwołującego z A. O. (1) stosunek cywilnoprawny nie miał cech umowy o dzieło, lecz w istocie były to umowy o świadczenie usług, do których na mocy art. 750 k.c. stosuje się przepisy o umowie zlecenia. Prace powierzone ubezpieczonemu polegały bowiem na wykonaniu określonych czynności przy dołożeniu należytej staranności wymaganej przy wykonywaniu standardowych prac budowlanych. To zaś uzasadnia objęcie A. O. (3) ubezpieczeniami: emerytalnym, rentowymi i wypadkowym zgodnie z treścią art. 6 ust. 1 pkt 4 oraz art. 12 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny uznając apelację organu rentowego za zasadną, na podstawie art 386 §1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w pkt I i oddalił odwołanie – pkt I sentencji wyroku.

O kosztach procesu orzeczono zgodnie z zasadą odpowiedzialności za jego wynik wyrażoną w art. 98 § 1 k.p.c., zasądzając na rzecz organu rentowego od strony przegrywającej spór kwotę 360 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za I instancję oraz 240 zł za II instancję zgodnie ze stawkami określonymi w § 9 ust. 1 w zw. z art. 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2015 r. poz. 1804) - pkt II i III sentencji wyroku.

SSO del. Tomasz Madej SSA Bożena Szponar-Jarocka SSA Barbara Orechwa-Zawadzka